

Gezien tegen deze achtergrond, welke hier uiteraard slechts zeer kort en onvolledig kon worden aangeduid, gevoelen wij ons ernstig verontrust over de gevolgen van de op 21 Juli ingezette „militaire actie“.

Wij zijn zeer bevreesd, dat dit gewapend conflict een blijvende verwijdering tusschen het Nederlandse volk en een belangrijk deel der Indonesische bevolking ten gevolge zal hebben. En met name ook de meest constructieve groepen en leiders in de Republiek Indonesia, die de voor een nieuwe staat volstrekt onmisbare kracht en beweging ten goede vertegenwoordigen, voor altijd van Nederland doen vervreemden.

Ook wij zijn overtuigd, dat een duurzaam samengaan van Nederland en Indonesië niet alleen voor Nederland, maar niet minder ook voor Indonesië het meest heilzaam zou zijn. Maar dan een samengaan van gans nieuwe structuur, welke er ten volle van uitgaat, dat — zoals in de Koninklijke rede van 1942 is vastgelegd — „geen politieke eenheid of verbondenheid op de duur kunnen blijven bestaan, die niet gedragen worden door de vrijwillige aanvaarding en trouw van de overgrote meerderheid der burgerij“.

Wij zijn verontrust door de twijfel, of langs de thans ingeslagen weg nog ooit een oplossing mogelijk is, welke van Nederlandse zijde bepaald wordt, niet door een noodgedwongen bereidheid tot het „geven“ van een zekere vorm van zelfstandigheid, maar door de oprechte en onvoorwaardelijke erkenning van het recht van Indonesië op werkelijke zelfstandigheid. Anders zouden, behalve de daemonische krachten, ook de dynamische krachten, welke beide aanwezig zijn in de Republiek Indonesia, onderdrukt en verdrongen worden.

Wij zijn verontrust ook omdat wij met vrees menen op te merken, hoe door deze militaire actie, nog sterker dan tevoren, de verwerpelijke motieven van macht en materiële belang een kans krijgen om zich te vermannen in het gewaad van de deugd en als zodanig een misleidend monsterverbond trachten aan te gaan met de oprechte wens om de verhouding tusschen Nederland en Indonesië te grondvesten op waarheid, gerechtigheid en naastenliefde. Een Nederlandse politiek van zelfhandhaving met alle middelen zal onherroepelijk leiden tot spoedig liquidatie van alle samengaan van Nederland en Indonesië.

Met allen, die naar Christus willen horen, weten wij ons te staan in de onontkoombare solidariteit van zonde en schuld. Weten wij ons gesteld voor de vraag of wij, ook ten aanzien van de benauwende ernst der politieke verhouding tusschen Nederland en Indonesië, bereid zijn: te vergeven, daar Christus ons genade bewezen heeft; lief te hebben, daar Hij Zich voor ons gegeven heeft; ons te verdoemen, daar Hij Zichzelf voor ons heeft vernederd; te dienen, daar Hij onder ons is geweest als Een, Die dient.

Wij weten, dat ons land en volk en ieder van ons persoonlijk staan en zullen staan in het oordeel van God, verantwoordelijk voor elk onzer gedachten, woorden en daden, ook ten aanzien van Indonesië, dat God immers voor ons tot een toetssteen heeft gemaakt — en dat wij in dat oordeel niet kunnen bestaan.

Daarom bidden wij Hem en roepen wij op tot gebed om Zijn ontferming over ons land en volk en over Indonesië; om wijsheid voor allen, die op verantwoordelijke plaatsen gesteld zijn, hetzij in Nederland, hetzij in Indonesië: opdat Hij ons vergeve de schuld, die wij dragen door aan Hem voorbij te gaan; Hij ons bevrijde van de nationale en persoonlijke zonden van dogmatisme en hoogmoed, van eigengerechtigheid en materialisme, en Hij ons de weg wil wijzen door Zijn Woord en Geest om, in een nieuwe gehoorzaamheid aan Hem, ernst te maken met hetgeen Hij van ons vraagt op alle terreinen des levens, ook in de benauwende vraagstukken van de verhouding tusschen de volkeren van Nederland en Indonesië.

Daarom ook roepen wij alle Nederlanders — en wel in de eerste plaats hen, die met ons geloven in Jezus Christus als Heer van Kerk en Wereld — op om nu, zonder verder uitstel of vertraging, te bewerken:

dat het namens hen ten aanzien van Indonesië gevoerde beleid wordt bepaald — niet door het egoïsme, het opportunisme of de daemonie, welke ook het politieke spel in Nederland ten dezen maar al te weinig vreemd zijn — maar door een volstrekt oprecht streven naar verwezenlijking van waarheid, gerechtigheid en naastenliefde.

Alleen bij een aldus bepaald, in de harten der verantwoordelijke Nederlanders veranderd, streven kan zinvol — en moet dan ook onverwijd — worden overgegaan tot hervatting der besprekingen met de Regering der Republiek Indonesia, want alleen aldus zal deze in politieke vrijheid kunnen optreden. Dan mogen wij bidden, dat het overleg alsnog moge leiden ook tot een duurzaam samengaan van Nederland en Indonesië, beider volkeren ten goede.

W.G. + Dr F. L. BAKKER.
Jhr Dr H. H. VAN BELJMA.
Ds B. J. BOLAND.
Dr M. H. BOLKESTEIN.
+ Dr VAN DER MEULEN.
Mr M. DE NIET GZ.
Ds G. W. OBERMAN.
+ Ds A. POS.
Prof. Dr POSTHUMUS.
Dr A. J. RASKER.
+ Dra. G. SCHUIL.
Dr J. A. VERDOORN.
+ Ds J. M. VLIJM.
Dr M. VAN DER VOET.”

Met innigen dank aan God kunnen we mededeelen, dat Hij ook in Indië getrouwe belijders verwaardigd heeft, om te midden van dezen afval zijn Woord op te heffen.

Een groep geloovigen heeft tegenover de valsche profetie van het boven geciteerde stuk het volgende profetische getuigenis laten uitgaan:

„HET GEWAPEND CONFLICT IN INDONESIË. WEERLEGGING EN GETUIGENIS.“

De „Verklaring en Oproep“, d.d. 1 Augustus 1947 geteekend door een 14-tal vooraanstaande personen, welke zich kwalificeren als „werkers in de arbeid van Kerk en

Zending“ noopt ons, die ons voor God en menschen weten zwak van moed en klein van krachten, maar die vrijmoedigheid gevonden hebben in Jezus' opdracht om Zijn getuigen te zijn, om in korte woorden even publiek als genoemde „verklaring en oproep“ deze op grond van Gods geopenbaarden wil te weerleggen en tegelijkertijd ten overstaan van de Hooge Overheid getuigenis af te leggen van onze gedachten in dezen.

Tot het laatste moeten wij wel overgaan, daar bij zwijgen ten onrechte de indruk gewekt zou worden, alsof deze „verklaring en oproep“ zou vertolken de gedachten van de in Indië levende Christenheid.

Ter weerlegging van de gewraakte „verklaring en oproep“ meenen wij het volgende naar voren te moeten brengen:

1. Herhaaldelijk wordt in deze verklaring gesproken over „diepe bezorgdheid“ zich „ernstig verontrust gevoelen“ en „zeer bevreesd zijn“. Nu wordt reeds gezegd, dat vrees een slechte raadgeefster is. Maar naar Gods Woord wordt de Christen, daar het in strijd is met het rustige geloofsvertrouwen in God, zijn Vader in de Hemelen, vermaand tegen deze ongelooftige gemoedsuitingen te strijden. Wij citeren b.v.: „Wat buigt gij U neder, o mijne ziel, en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God!“ (Ps. 42:6), en „Vrees niet, geloof alleen.“ (Lucas 8:50), „Weest in geen ding bezorgd.“ (Phil. 4:6).

Indien de ondertekenaars naar hun belijdenis (art. 13 N.G.B.) betuigd hadden: „Wij gelooven, dat die goede God,..... alle dingen (ook de ontwikkeling van de Indische gebeurtenissen)..... naar Zijn heiligen wil alzoo stiert en regeert, dat in deze wereld niets geschiedt zonder Zijn ordinantie.....“, zouden alle nu neergeschreven bezorgde gedachten ingetrokken en door het geloof overwonnen zijn geworden.

2. Een Schriftgetrouw geloovige weet zich — alléén in Christus' kracht — onbevreesd voor eventuele gevolgen van een gewapend optreden, mits hij overtuigd is van het rechtmatig karakter van deze actie. De bezorgdheid voor een duurzame goede verstandhouding met de inheemse bevolking (waaronder ook Christenen) smelt als was voor de zon, wanneer zelfs de meest straffe hanteering van het zwaard der Overheid in dienst staat van het recht. Aan de handhaving van het recht — de overheidsfunctie bij uitnemendheid — verbindt God in belovenden vorm steeds groote zegeningen. Zoo zegt God tot Israëlitische overheidspersonen met het oog op een gunstige ontwikkeling van de buitenlandsche betrekkingen: „Die tot den goddelooze (strafwaardige) zegt: Gij zijt rechtvaardig, dien zullen de volken vervloeken, de natien zullen hem gram zijn“ (Spr. 24:24) en in verband met de binnenlandsche vrede: „maar voor degenen, die hem bestraffen, zal lieflijkheid zijn, en de zegen des goeds zal op hen komen“ (vers 25).

Zoo valt en voor de Hooge Overheid, die als dienaar van Gods aan Zijn ordinantie onderworpen is, en voor de ondertekenaars van deze „verklaring en oproep“ onder passeering van de mogelijke gevolgen, die wij aan God moeten overlaten, slechts te onderzoeken, of het politieke optreden, dat sinds 21 Juli j.l. heeft plaats gevonden overeenkomstig het recht was. Aan deze voor een Christen essentiële vraag gaan de ondertekenaars voorbij. Zij spreken van een gewapend conflict dat van Nederlandsche zijde officieel aangeduid wordt als „politiek optreden ter verzekering van recht en veiligheid“, daaraan toevoegende, dat talloze „Indonesiërs“, waaronder ook vele Christenen, dit beschouwen als een „koloniale oorlog“.

Hoewel niet onduidelijk is, welke suggestie zij bij de lezers wenschen te wekken, wordt — en dat is in hun betoog een zonde voor God — officieel buiten beschouwing gelaten de vraag, of hier recht geschied is. Zou het antwoord op deze vraag voor hen ontkennend moeten luiden, dan was het, nu ongeveer 14 dagen geleden, hun roeping van Godwege geweest via de geschikte organen op de verschuldigde eerbiedige wijze deze gevoelens aan de Hooge Overheid kenbaar te maken. Erkent men echter het rechtmatig karakter van deze politieke actie, dan worden reeds verkeerde bezorgdheidsverklaringen onder het licht van Gods Woord ook nog hierdoor veroordeeld en dus krachteloos gemaakt, omdat daarin tot uitdrukking komt twijfel aan de vervulling van de beloften, welke God verbindt aan het van overheidswege handhaven van het recht.

3. Voormelde bezorgdheden, onrust en uitingen van vrees zien wij bovendien beïnvloed door de meermalen naar voren tredende wensch om de politieke situatie heden ten dage te vereenzelvigen met die, welke pas over eenigen tijd in het uitzicht gesteld is (1 Jan. 1949 of later). Daarmede treden de ondertekenaars, welke anderen verwijten: „dogmatisme“, „hoogmoed“, „eigengerechtigheid“, „materialisme“, „politiek spel“ enz. enz., geheel en al buiten hun bevoegdheid als onderdaan. In feite komt hun — wij schromen het niet te noemen — revolutionair schrijven neer op een „de wet lezen“ aan de Hooge Overheid. Terwijl Hare Majesteits regering door Hare vertegenwoordigers in den Veiligheidsraad uitdrukkelijk, en, o.i. terecht, doet vaststellen, dat de soevereiniteit over Ned. Oost-Indië nog steeds bij Haar berust, hetgeen ook overeenstemt met het niet de jure erkennen van de zgn. „Republiek“ en, historisch bezien, ook door geen van de ondertekenaars vóór den oorlog tegen Japan openlijk tegengesproken is, wordt het onmiddellijk hervatten der besprekingen noodzakelijk geacht ter erkenning en directe realisering van een politieke vrijheid in en zelfstandigheid van een zgn. „republiek“, die naar onze vaste overtuiging uit een opstand tegen dat soevereine gezag ontstaan is.

Waar Hare Majesteits' Regering onder allerlei moeilijke omstandigheden beoogt te streven naar een vorm van geleidelijke en verantwoorde zelfstandigheidsverleening, loopen deze 14 „werkers in den arbeid van Kerk en Zending“ de Hooge Overheid ver vooruit door nu reeds directe prijsgeving van soevereiniteit (dus van verantwoordelijkheid) te proclameeren als eisch van „waarheid, gerechtigheid en naastenliefde“. Zij ondernemen daardoor in niet geringe mate het gezag van de Hooge Overheid.

4. Wat de oproep betreft tot gebed, deemoed, vergevingsgezindheid, liefde enz., we moeten helaas constateren, dat deze krachteloos zal blijven, zolang de betrokkenen voorbijgaan aan de vraag naar de recht-

matigheid van de politieke actie en hun gedachten laten beheerschen door verontrustheid, bezorgdheid en vrees voor eventuele gevolgen, waarin God krachtens Zijn belofte Overheid en onderdaan niet zal teleurstellen, indien deze actie dienstbaar is aan de handhaving van Zijn recht (Spr. 28:9).

Tenslotte willen wij, daartoe genoopt door genoemde „verklaring en oproep“ in het kort ten overstaan van de Hooge Overheid betuigen:

a. dat onvolkomenheden in de uitoefening van de overheidstaak voor onderdanen, waaronder Soekarno en de zijnen, nimmer een gewettigde reden vormen om hun gehoorzaamheid aan deze door God over hen gestelde overheid op te zeggen (Rom. 13:1—7, 1 Sam. 8:10—22, Jer. 27:2—8);

b. dat, al moge tijdelijk de over Soekarno en de zijnen gestelde overheid niet in de mogelijkheid zijn geweest hun gezag (ook met sancties) te doen gelden, dat gezag daarom niet vervalt; immers wie de overheid weerstaat, weerstaat de instelling Gods en God is steeds aanwezig (Rom. 13:2, zie ook J. Calvijn, Institutie IV, XX, 23); een uitgestelde bestraffing doet bovendien de strafwaardigheid niet verdwijnen (1 Kon. 2:5 en 6); indien niet, zoo zouden in Nederland de politieke delinquenten vrij uitgaan;

c. dat wij, nu en op deze plaats erkennen de soevereiniteit van Hare Majesteits' regering over deze landen (Dan. 2:37 b.v.), van harte onze instemming betuigen met de politieke actie tegen onderdanen of groepen onderdanen, die in verzet kwamen, zoodat geldend wordt: „Maar indien gij kwaad doet, vrees dan; want zij (de overheid) draagt het zwaard niet te vergeefs; zij staat immers in den dienst van God, als wreester, om hem, die kwaad bedrijft, te straffen“ (Rom. 13:4);

d. dat wij van harte hopen en God, onzen Hemelschen Vader zullen blijven bidden, dat Hij de zoowel internationale als nationale omstandigheden, welke geheel in Zijn hand liggen, dusdanig moge vormen, dat deze door de Hooge Overheid ondernomen actie in dienst van het recht en ter handhaving van 't gezag voortgezet kan worden, terwijl wij anderzijds na het herstel der rechtsorde Hare Majesteits' Regering wijsheid van boven toebidden, om zonder concessies aan revolutionaire tendenzen ook aan die deelen van den Archipel, waarin het onrechtmatige verzet zich openbaarde, die politieke bevoegdheden toe te kennen, die Zij in haar verantwoordelijkheid aan den Koning der Koningen verantwoord acht.

W.G. + A. ALGRA.
— P. VAN BOLHUIS.
— Dr L. A. F. GODSCHALK.
— Mr C. C. VAN HELSDINGEN.
— W. NUGTEREN.
+ Ds J. ORANJE.
— Dr C. M. E. VAN SCHELVEN.
— W. VAN VEELEN.
— A. VELLINGA.
+ Mr G. VISSER.
— C. C. DE VRIES.
+ Mr H. H. J. DE VRIES.

Batavia, 9 Augustus 1947.

Correspondentie-adres: Dr L. A. F. Godschalk, van Heutboulevard 5, Batavia“.

Als we dit getuigenis hebben gelezen worden we stil. Dit is geen „politiek“; geen handige zet op het politieke schalkbord; geen scherpzinnige uiteenraffeling van argumenten; geen „nationaal“ getuigenis, waar alle goede vaderlanders mee kunnen instemmen; geen zich plaatsen op het welbekende, maar tegelijk imaginaire „gemeene-gratie-standpunt“.

Dit is alleen maar een profetisch getuigen, een belijden van het Woord Gods in de concrete politieke situatie, zooals we tot nu toe in de christelijke pers in Nederland steeds hebben gezocht, maar nooit hebben gevonden.

Dit woord zal en moet weerklank vinden in de harten van allen, die werkelijk voor God en zijn woord beven.

Maar het zal ook het verwerpen van Gods Woord duidelijker openbaar maken.

Laat ons gebed opgaan voor deze mannen, opdat hun profetisch woord moge blijve klinken, in steeds toenemende kracht!

N.B. De met een + aangeduide personen zijn lid van de synodaal-Gereformeerde Kerk. De met een — gemerkte lid van de Geref. Kerk (onderhoudende art. 31) van Batavia.

C. V.

WAT HEEFT DE SCHILDERKUNST ONS TE ZEGGEN?

II.

De ontwikkelde leek, en ik zal het niet ver mis hebben als ik de meeste lezers daaronder reken, heeft een hem opgedrongen impressionistische wijze van zien, ondanks het feit, dat de bloeitijd van het impressionisme tot het verleden behoort.

Het impressionisme heeft in ons land vele en uitstekende vertegenwoordigers gehad. Ik behoeft maar te herinneren aan de Marissen, Jozef Israëls, Weissenbruch, Breitner 1857—1923 en zoovele anderen.

Meen nu echter niet, dat de hedendaagsche leek door de oogen van deze illustere mannen kijkt!

De zaak is gecompliceerder.

Het impressionisme lag ons Nederlanders goed, eensdeels doordat het voortbouwde op de verworvenheden van onze beroemde schilders van de Gouden

Eeuw, a landje stigde. ten nevgeloude

Hoofd werkt, C der obje neerd sp

Of he sche mo ger, eer artiest. te geve artistiek

Een h intérieu als een l en word van god De ku plm. 18' schillig of op h hoofdrol positie-e

De ku schen, h zoals h In de woonlijk de omri wereld i waarden, visueel e een „sch

Nu he een betre bedelaar, Het ber kiasch.

De ver gende la verhaalt en een l bruch. H hebben a verschi link (He schildert Meen

houdt ter hier lout gereerd d.w.z. nu

Van li en herha het schil werpen, i

Dat de leerd zijn zijn de m schanphe klompen eigen lan er in als

Bedenk die alleer niertje, o zichtjes.

Er kwi vang los. gerust m in den ko looze pr merkwaa voor de t zaak, dit

Het im zuiver pic tie van a ten maak houdloos

Het ge molen an het even de pictur kennis en

Men bel den leek een tocht pen, tot v dank zij h

De imp en begru tinnen pot pen omge subtielste

De tech leger van het onein in staat w Niets g schepje... Een opl digheid n

dachten laten
id en vrees
stels Zijn be-
stellen, indien
van Zijn recht
or genoemde
staan van de

van de over-
karno en de
n om hun ge-
gestelde over-
m. 8:10-22,

en de zijnen
i geweest hun
d gezag daar-
eds aanwezig
IV, XX, 23);
de strafwaar-
indien niet,
nquenten vrij

de soevereini-
landen (Dan,
zuigen met de
roepen onder-
wordt: „Maar
(de overheid)
at immers in
m, die kwaad

n Hemelchen
vel internatio-
geheel in Zijn
deze door de
in het recht en
worden, terwijl
s Hare Majes-
ten, om zonder
aan die deelen
ge verzet zich
te te kennen,
en Koning der

HALK.
IELSDINGEN.

SCHELVEN.

RIES.

odschalk, van

vorden we stil-
e zet op het
ge uiteenrafe-
l" getuigenis,
n instemmen;
maar tegelijk

uigen, een be-
repte politieke
ristelijke pers
aar nooit heb-

den in de har-
en zijn woord

i Gods Woord

nannen, opdat
ken, in steeds

sonen zijn lid
De met een —
onderhoudende
C. V.

KUNST

KUNST ONS

II.

st ver mis heb-
r reken, heeft
sche wijze van
tan het impres-

id vele en uit-
k behoef maar
Israëls, Wels-
ele gnderen.
adaagsche leek
en kijkt!

rlanders goed,
de verworven-
van de Gouden

Eeuw, anderdeels doordat de atmosfeer in ons lage landje een impressionistische wijze van zien begunstigde. Details verdwijnen in de wazige verten of lichten nevel, de contouren vervagen, de kleuren worden gehouden en verzacht tot reeksen van grijzen en groenen.

Hoofzaak is wel, dat men in toetsen en vegen werkt, die meer den vorm suggereeren en de plastiek der objecten oplost in een vaak grandioos en geraffineerd spel van subtiele toonen.

Of het nu de machtige silhouetten der Hollandse molens zijn, een kudde schapen, een dooden reiger, een stadsgedicht of een naakt, alles weet de artiest met onnavolgbare rapheid en virtuositeit weer te geven en te transponeren op een hooger plan van artistieke verrukkingen.

Een kop heeft voor hem dezelfde waarde als een interieur, een landschap vertolkt hij op dezelfde wijze als een kudde schapen. Hij vindt zijn motieven overal en wordt daarbij niet gehinderd door overwegingen van godsdienstigen of maatschappelijke aard.

De kunstenaars van het impressionisme, beginnend plm. 1870, leefden sociaal vrijwel geïsoleerd, onverschillig naar zij hun onderwerpen vonden, in de stad of op het land. De mensch speelt in hun kunst geen hoofdrol, maar speelt een rol als kleurnoot, als compositie-element.

De kunstenaar staat niet tussehen zijn medemenschen, hij strijdt hun strijd niet, hij ontvlucht die, zooals hij in het algemeen de stad ontvlucht.

In de werken van de impressionisten ontbreekt gewoonlijk ieder element, dat ons als mensch bindt aan de omringende wereld. Voor de impressionist is de wereld in al haar verschijnningen een feest van toonwaarden, van licht. De banden, die hem binden, zijn visueel en dan ook alleen visueel. Voor hem is alles een „schilderachtig" geval.

Nu hebben dergelijke uitspraken natuurlijk slechts een betrekkelijke waarde. Maar toch, schildert hij een bedelaar, zoek er dan geen sociaal probleem achter. Het beroemde mijnpaard van Breitner is geen aanklacht.

De verhouding van den mensch tot het hem omringende landschap is geen probleem. Ge kunt een aardig verhaaltje schrijven bij de schaapherders van Mauve en een lief gedichtje bij een molentje van Weissenbruch. Het zou even weinig met de zaak te maken hebben als de verschillende verhalen, geschreven door verschillende auteurs bij een schilderij van A. C. Wilink (Het gele huis), waarvan niet één in visie het schilderij nabij komt.

Meen niet, dat bovenstaande eenige kritiek inhoudt ten opzichte van het impressionisme. Het gaat hier louter om den schildertechnischen kant. Deze suggereert den leek een groote mate van natuurlijkheid, d.w.z. nu!

Van lieverlede heeft hij, door talrijke reproducties en herhalingen, impressionistisch leeren zien, omdat het schildertechnische samengaat met zooveel onderwerpen, die hem ook vertrouwd zijn.

Dat deze onderwerpen hem opgedrongen en aangeleerd zijn, weet de leek al lang niet meer. Voor hem zijn de molentjes, stadsgezichten, visschende kereltjes, schaapherders met hun kudden, arme visschers op klompen even zoovele dierbare herinneringen aan zijn eigen landje, een beroep op zijn eigen aard. Het ging er in als koeke.

Bedenkliker was evenwel, dat talrijke knoeters, die alleen maar den buitenkant overnamen, het maniertje, ook aan het molentjes, visschertjes, stadsgezichten, interieurtjes etc. produceeren gingen.

Er kwam een massaproductie van ongekenden omvang los. Het was nu voor het eerst mogelijk, om uitgerust met de oppervlakkigheden van een techniek, in den kortst mogelijken tijd de meest holle en inhoudloze producten te schilderen. Hierbij doet zich het merkwaardige feit voor, dat, waar de manier van doen voor de schilders hoofzaak was, het onderwerp bijzaak, dit bij den leek juist andersom is.

Het impressionisme, als in wezen een kunst van zuiver picturale waarden, was de logische consequentie van alle vorige perioden. Deze picturale kwaliteiten maakten van ieder onderwerp, hoe simpel en inhoudloos ook, een verrukking.

Het gevolg is echter, dat, als de leek maar een molen aan den wand heeft, het hem volkomen om het even is, hoe het ding er opgesmeerd is, want om de picturale kwaliteiten te beoordeelen schiet zijn kennis en aanvoelen jammerlijk te kort.

Men behoeft maar te zien, wat er bij den gemiddelden leek aan den wand hangt, gecompleteerd door een tocht langs de z.g.n. kunsthandels om te begrijpen, tot welk een ontstellend peil men afgedaald is, dank zij het impressionisme.

De impressionist kon volstaan met een eenvoudig en begrijpelijk onderwerp: een bruggetje, een paar tinnen potjes etc., omdat deze eenvoudige onderwerpen ongetooverd werden tot festijnen van de aller-subtielste toonwaarden.

De techniek, waarmee dit bereikt werd, stelde een leger van epigonen in staat de onderwerpen tot in het oneindige te vulgariseeren, zoodat ook de massa in staat was een schilderijtje te bezitten.

Niets gemakkelijker, een boom..... een vlek, een scheepje..... een streepje, een schaa..... een stip! Een opleiding is niet meer noodig, een teekenaardigheid niet vereischt. Alles, wat in voorafgaande

perioden zware eischen gesteld had aan technisch kunnen, zoodat tenminste reeds daardoor de productie beperkt bleef, viel plotseling weg.

Door andere -ismen, zooals kubisme, expressionisme, logische voortzettingen van het impressionisme en in wezen even waardevol, is de leek nog meer het spoor bijster geworden. Zij stellen technisch nog minder eischen, d.w.z. zijn nog gemakkelijker te plagiëren, zoodat we heden ten dage beschikken over een verbijsterende kunstproductie, waar de leek geen weg meer in weet te vinden. Die hem afschrikt, zoodat hij des te krampachtiger vasthoudt aan wat hem nog eenigzins natuurlijk aandoet, dat is het zielloze imitatie-impressionistische product.

Evenals de fiets raken we het impressionisme niet meer kwijt. We dienen er in ieder geval rekening mede te houden, dat het voor den leek, zij het ook hemzelf onbewust, uitgangspunt voor kunstbeschouwing is.

De meer geavanceerde uitingen, als expressionisme, kubisme, surrealisme, neo-klassicisme, realisme en hoe zij nog meer heeten mogen, stellen te groote eischen aan zijn goedgelovigheid en daar sommige uitingen hem aangenaam zullen herinneren aan zijn kindertijd, zal hij nooit en te nimmer het verschil zien tussehen sommige extravagante uitingen en het probeersel van zijn zoontje, dat ook zoo aardig teekent.

De stap naar de hedendaagsche kunstuitingen is voor den leek zwaar, juist door het impressionisme, dat deze uitingen voorbereidde.

Schilderkunst heeft voor den leek als opgave een op aangename wijze weergeven van een hem plezierig aandoend (schilderachtig) onderwerp, dat de orde der dingen respecteert. Dat houdt in een juiste perspectivische weergave, waar het te pas komt moraal, een harmonische kleur (in zooverre hij daar gevoelig voor is), verhoudingen zooals ze door de hem omringende natuur gedemonstreerd worden.

Een gematigd, wat verwaterd impressionisme in de technische behandeling heeft hij leeren waardeeren als het meest gelijgend.

Een dergelijke kunst, als we nog van kunst mogen spreken, schept geen problemen. Het is als lichte amusementsmuziek, waar we bij eten en praten.

Hedendaagsche kunstuitingen werken daarbij als een knuppel in het hoenderhok, in zooverre ze den beschouwer niet met rust laten, maar dwingen tot stellingname.

Nu zult ge misschien tegenwerpen, dat het toch mogelijk moet zijn om, uitgerust met alle voordeelen van de impressionistische techniek, schilderijen te maken met een inhoud, die aan ons godsdienstig en sociaal gevoel, verstand en schoonheidsgevoel appelleren.

Dat is dus den bedelaar bekleeden met de wondere kleurharmonieën van het impressionistische palet, het kruislijden vertolken in de tot weemoed neigende grijzen van een Mauve of de duisterbroeiende gamma's van een Breitner. Het is en wordt gedaan..... maar anderen hebben andere uitdrukkingwijzen gevonden. In een eeuwenlang experimenteren heeft de schilder tal van waarden verworven, om ze even snel weer te negeren. Het impressionisme was in die ontwikkeling niet anders dan een voorbijgaande fase, die bovendien in ons land weer een aparte plaats innam.

De twee mannen, die het impressionisme doorbraken waren Cézanne en Vincent van Gogh, beiden op geheel verschillende wijze. Cézanne naar het abstracte, Vincent van Gogh naar het menschelijke.

A. MIDDELHOEK.

Amice frater.

In zijn „Om de oude wereldzee" zegt dr A. Kuyper, handelend over het „Joodsche probleem": „Israël onder de volken is en blijft een providentieel wonder voor wie in de profetieën gelooft; een onoplosbaar raadsel voor wie ze verwerpt". Ook dit laatste blijkt telkens weer, als wij de werken over het Jodendom en het antisemitisme bestudeeren.

Ik wees er op, dat Chesterton dicht bij de waarheid was, toen hij zei: om het Joodsche probleem te verstaan, moeten wij weten, wie de Jood is, en wie wij zijn.

Nu, na de z.g.n. emancipatie, welke de revolutie den Joden beloofde, het antisemitisme weer op bijna niet geziene wijze is opgelaid, wordt overal aan het Joodsche probleem weer veel aandacht gegeven.

Heel de wereld heeft verbaasd gestaan over den moord, dien Hitler aandurfde. Maar — die verbazing of zelfs verontwaardiging nam het antisemitisme niet weg. De Joden gevoelen zich nergens meer veilig en het is daarom, dat het Zionisme vasteren voet onder de Joden verkreeg dan ooit. Maar het zelotisme in Palestina maakt zelfs van het Engelsche volk verwoede anti-semieten.

Merkaardig is hier weer, hoe, als het de Joden geldt, de collectieve verantwoordelijkheid door alle volken aanstonds in groote scherpte wordt aan de orde gesteld.

Men zal het Engelsche of Nederlandsche of Fransche volk niet direct verantwoordelijk stellen voor wat de eene of andere Engelschman, Franschman of Nederlander ergens aan boeze stukken waagt.

Maar als enkele Joden in Palestina een paar Engelsche soldaten vermoorden, worden bij de Joden in Liverpool en elders, zelfs in Amerika, de ruiten ingegoooid.

En de menschen, die lachen om de waarheid der Schrift, die Adams schuld onze schuld doet zijn, staan aanstonds gereed het oude bondsvolk als geheel schuldig te stellen voor wat een zijner zonen misdoet. Daar zien wij een der wortels van den telkens weer opblaienden Jodenhaat.

Dit gevoelen is onberedeneerd, goed, maar onberedeneerde hartstochten blijken steeds weer de vurigste hartstochten te zijn.

Men blijft peinen en schrijven over het Joodsche probleem. Wat is toch het raadsel, dat dit volk met zich meebrengt over gansche de wereld?

Even voor den jongsten wereldoorlog verscheen in ons land een werk dat tot titel heeft: „Antisemitisme en de Joden", onder redactie van prof. Pos.

Deze zegt in de inleiding: „dit werk wil in de eerste plaats het anti-semietisme doen kennen en begrijpen". Hij gevoelt aanstonds, dat men „daartoe dit verschijnsel moet confronteeren met het voorwerp, waartegen het zich richt".

Maar hoe interessant het verzamelwerk, waaraan verschillende geleerden hebben meegewerkt, ook moge zijn, het is geen der schrijvers gelukt het raadsel, hier aan de orde te verklaren.

Zelfs gelukte dit niet aan dr van der Spek, die ons het meest nadert.

Hij zegt toch: Israël blijft, hoe men zich ook tegenover dit volk moge stellen, het verbondsvolk bij uitnemendheid! Ook al laat ik de openbaringsgedachte en de Christelijke waardeering der Heilige Schrift daar. God heeft zelf aan de Joden het bestaan onder volkeren der aarde gewaarborgd. Zij — het eenige volk, waaraan God dit naar Zijn eigen raadsbestel beloofde".

Nu zou dr van der Spek geen gemakkelijk werk hebben, om dit laatste uit de Schrift aan te toonen. Hij vergeet, wat onze vaders zoo goed begrepen, dat men onderscheid moet maken tussehen Israël als staatsvolk, als een afzonderlijk volk, en de kerk des Heeren, die een tijdlang in dit staatsvolk was begrepen.

Maar ook van het genadeverbond, waarin het oude bondsvolk zoo nauw betrokken was, heeft hij geen goed begrip.

Want hij rekent Lot onder de Joden, terwijl die toch niets meer was van een Semiet.

Niet aan Lot, maar aan Abraham en zijn zaad werd de belofte des verbonds gegeven en wie niet aan de nadere belofte aan Juda, den zoon van Jacob denkt, vergeet zelfs vanwaar de naam: Joden stamt.

Wie de openbaring, en niet slechts de „openbaringsgedachte", buiten rekening stelt, alsook de christelijke waardeering der Heilige Schrift, kan over de Joden en het antisemitisme geen juiste gedachte verwerven. Dat is ten eenenmale uitgesloten.

Er is een tijd geweest, dat de geleerde critici der Heilige Schrift heel het Oude Testament uiteenrafelden en van de Joden weinig goeds wisten te vertellen. Waren zij niet het wreede volk, dat de Kanaänieten uitmoordde? Ook Hitler beriep zich hierop, om zijn woede tegen de Joden te verklaren.

De Joden hadden, als het er op aankwam, geenerlei beteekenis voor de wereldhistorie. Men begon de geschiedenis der menschheid met de Egyptenaren en Romeinen. Het Joodsche volk telde voor de „cultuur" niet mee.

Hierin kwam tegen het laatst der vorige eeuw en het begin van deze eeuw wel eenige kentering, toen men door de vele onderzoekingen in het Heilige land betere kennis verkreeg van de verhoudingen onder de volken in het Oosten en van de beteekenis van Israël voor de menschheid.

Ik wil enkele voorbeelden noemen.

Zoo zegt Ed. Meyer in zijn „Geschichte des Altertums", dat de ware historische litteratuur eerst bij de Israëlieten begint. Wat de Bijbel verhaalt omtrent de oude volkeren is ware geschiedenis. „Zij is echte geschiedenis, die wortelt in de levendige interesse omtrent de werkelijke gebeurtenissen, die zij vermeldt".

Oppenheim beweert in zijn werk over het Internationaal recht wel, dat de ethiek bij Israël niet hooger stond dan bij de heidensche volken, maar hij moet een uitzondering maken voor wat het vreemdelingenrecht betreft. Welnu — daar klopt juist het hart van het volkenrecht. Hij beweert, dat de Joden de andere volken, die de afgoden aanbaden, niet als hun gelijken wilden erkennen. Hoe weinig kent hij het Israëlietische volk, dat telkens weer de afgoden der andere volken zocht en een koning wilde hebben als zij.

Hun handelwijze in den oorlog, zegt hij, is niet buitengemeen wreed geweest. Maar wat hem vooral treft is de „Messiaansche idee", de idee van den eeuwigen vrede, een idee, die de eeuwen door diegenen heeft geïnspireerd, die bezig gingen met den opbouw van het internationale recht.

Toch hebben de Joden ook weer niets gedaan voor het volkenrecht.

En hoe anders staat het dan met de Grieken.